

Repliker och kommentarer

I den här avdelningen välkomnas kommentarer till tidigare bidrag och korta inlägg med ekonomisk-politisk anknytning

BERTIL HOLMLUND & ANN-SOFIE KOLM

Skatter och arbetslöshet – svar till Magnus Henrekson

Syftet med vår artikel i *Ekonomisk Debatt* nr 4 var att på grundval av befintlig forskning diskutera hur skatter på arbete påverkar arbetslösheten. Vi försökte särskilt lyfta fram de *mekanismer* genom vilka skattesänkningar kan tänkas påverka arbetslösheten. Vi framhöll särskilt den centrala frågan om hur skattesänkningar påverkar den relativa lönsamheten av att vara sysselsatt i förhållande till att vara arbetslös. För att en skattesänkning ska leda till lägre arbetslöshet krävs att den medför ökad relativ lönsamhet av att ta ett arbete. Skattesänkningen fungerar därmed analogt med en sänkning av kompensationsgraden i arbetslöshetsförsäkringen.

Med dessa teoretiska utgångspunkter, som återfinns i ett ganska stort antal vetenskapliga bidrag från senare år, finns det inget enkelt svar på frågan om lägre skatter leder till lägre arbetslöshet. Det beror bl a på hur arbetslöshetsersättningen är utformad och i vad mån de arbetslö-

sa har "fritidsvärden" av arbetslöshet. De empiriska studierna har heller inte gett några robusta resultat.

Vår artikel handlade alltså om skatters effekter på *arbetslösheten*, vilket också förklarar varför vi försökte presentera en teoriram just för arbetslöshetens bestämning. Vi diskuterade inte frågor om hur skatterna kan påverka arbetskraftsdeltagandet och arbetstiderna. Frågan om skatter och hemarbete berördes ganska kortfattat. I sin artikel i *Ekonomisk Debatt* nr 7 argumenterar Magnus Henrekson (MH) för att vi valt ett alltför snävt perspektiv, och visst vore det önskvärt att kunna analysera frågor om skatters effekter inom ramen för en mycket bredare teoriram för arbetslösheten, där hänsyn tas till anpassningar i arbetskraftsdeltagande och arbetad tid på och utanför marknaden. Vi får väl trösta oss med att någon sådan bred och någorlunda allmänt accepterad teori knappast existerar för närvarande.

Vår diskussion var också huvudsakligen positiv och inte normativ, dvs vi diskuterade främst *effekter* av skatter och inte den lämpliga skattenivån. Även om skattetrycket inte påverkar arbetslösheten kan det naturligtvis leda till effektivitetsförluster. Varje läsare som har sin mikro-teori aktuell vet att skatter normalt med-

*Professor BERTIL HOLMLUND och
fil dr ANN-SOFIE KOLM är
verksamma vid Nationalekonomiska
institutionen vid Uppsala universitet.*

för effektivitetsförluster även om utbudskurvan för arbetskraft är vertikal, dvs även om skatterna inte har någon effekt på utbudet av arbetskraft. Ungefär på samma sätt förhåller det sig i den teoriram som vi utgått ifrån: skatter på arbete kan medföra effektivitetsförluster även om de har försumbara effekter på sysselsättningen.

MH tar ett stort grepp i sin kommentar. Han diskuterar särskilt skatternas effekter på fördelningen mellan marknadsarbete och obetalt hemarbete. I dessa resonemang och iakttagelser finns mycket tänkvärt som vi inte har mycket att invända emot.¹

MH tar som sin utgångspunkt att högre skatter på arbete leder till mer hemarbete i hushållen. Det är också en av de få teoretiska slutsatser som följer av Gronau [1977], den mest kända mikroteoretiska modellen på det här området. Hur högre skatter påverkar valet mellan arbete och fritid – och därmed marknadsarbetets omfattning – är dock teoretiskt obestämt. MH verkar förutsätta att det totala marknadsarbetet minskar i omfattning. Det är kanske en rimlig hypotes, även om det empiriska stödet är bräckligare än vad MH vill ge sken av.²

För att man ska kunna uttala sig om skatters effekter på *arbetslösheten* måste man emellertid försöka säga något om hur efterfrågan på arbetskraft bestäms och hur lönebildningen fungerar. Det är enkelt att berätta en historia som leder till slutsatsen att högre skatter på arbete kan medföra *lägre* arbetslöshet just på grund av att högre skatter kan leda till minskad arbetstid och därmed till ökad efterfrågan på arbetskraft. Högre skatter skulle alltså kunna minska arbetslösheten via arbetsdelning. Detta må vara en förenklad historia, men den illustrerar att man utifrån MHs resonemang inte utan vidare kan säga något bestämt om effekter på arbetslösheten. För detta krävs att man preciserar en teoriram för arbetslösheten som innefattar bl a val mellan marknadsarbete

och hemarbete. Här finns än så länge mycket lite forskning.

Man kan möjligen inta ståndpunkten att arbetslösheten är en ointressant målvariabel och att man endast bör fästa avseende vid den totala volymen marknadsarbete. Med sådana kriterier skulle Sverige redan på 1980-talet ha haft relativt låg sysselsättning, eftersom vi har haft förhållandevis korta effektiva årsarbetstider. Vi avvisar emellertid denna ståndpunkt (som förmodligen inte heller MH intar). Arbetslösheten som socialt problem har att göra med brist på arbete för människor som vill ha arbete. Långa arbetstider är inte nödvändigtvis ett tecken på välfärd (det kan vara ett tecken på motsatsen).

MHs utförliga argumentation för betydelsen av en expanderande och specialiserad tjänstesektor förfaller vara som upplagd för slutsatsen att tjänstesektorn (eller åtminstone delar av denna) bör skattemässigt favoriseras. På något oklara grunder (gränsdragningsproblem?) avvisar han dock selektiva lösningar och förespråkar generella skattesänkningar. Samtidigt skriver MH att han i likhet med oss anser att man inte kan ”förvänta sig kraftiga sysselsättningseffekter av sänkt skatt på arbete så länge inte detta samtidigt medför att det lönar sig bättre att ta ett jobb jämfört med att förbli arbetslös”. Vi tycks alltså så långt vara ganska överens. Avslutningsvis markerar dock MH sin kritik mot vår (och sin egen!) slutsats att skattebelastningen på arbete inte har nå-

¹ En hel del av diskussionen återfinns också i Henrekson [1998a].

² MH utgår från att skattetrycket är en viktig förklaring till variationer mellan länder i den arbetstidsjusterade sysselsättningsnivån, dvs den tredje kolumnen i Tabell 2 som hämtats från Nickell [1997]. Om man emellertid studerar Nickells regressionsresultat så finner man faktiskt att skattetrycket inte har någon signifikant effekt, i varje fall enligt konventionella kriterier ($t=1.625$).

gon större betydelse för sysselsättningen på lång sikt. Hur ska han egentligen ha det? I grund och botten är vi kanske mer överens än vad MH vill tillstå?

Referenser

- Gronau, R, [1977], "Leisure, Home Production and Work", *Journal of Political Economy*, vol 85, s 1099–1123.
- Henrekson, M, [1998a], "En ond cirkel för tjänstesektorn", *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, årg 4, s 137–151.
- Henrekson, M, [1998b], "Högre sysselsättning genom en utvidgad marknadssektor", *Ekonomisk Debatt*, årg 26.
- Holmlund, B & Kolm, A-S, [1998], "Kan arbetslösheten bekämpas med skattepolitik?", *Ekonomisk Debatt*, årg 26, s 259–273.
- Nickell, S, [1997], "Unemployment and Labor Market Rigidities: Europe versus North-America", *Journal of Economic Perspectives*, vol 11, s 55–74.